

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Идентификациона
налепница

ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ

PIG

ПОЛИТИКА И ПРИВРЕДА

DRŽAVNA MATURA ŠK. GOD. 2021./2022.

PIG.49.SR.R.K1.20

52752

Политика и привреда

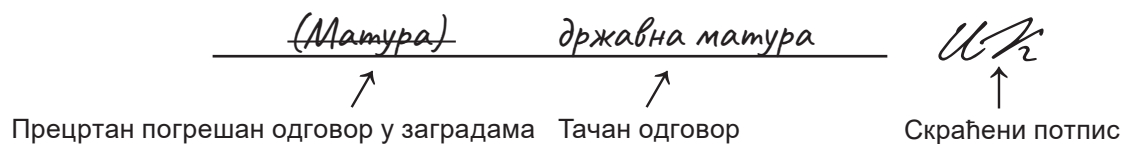
Начин означавања одговора на листу за одговоре:

Начин исправљања грешака на листу за одговоре:

Начин исправљања грешака у испитној књижици:

ОПШТА УПУТСТВА

Пажљиво прочитајте сва упутства и следите их.

Не okreћите страницу и не решавајте задатке док то не одобри водитељ испитне просторије.

Налепите идентификационе налепнице на све испитне материјале које сте добили у сигурносној кесици.

Испит траје **90** минута.

Испред сваке групе задатака је упутство за решавање. Пажљиво га прочитајте.

Можете писати по листу за концепт, али се његов садржај неће бодовати.

Пишите читко. Нечитки одговори ће се бодовати са нула (0) бодова.

На 2. страници ове испитне књижице приказан је начин означавања одговора и начини исправљања грешака. При исправљању грешака потребно је ставити скраћени потпис.

Забрањено је потписати се пуним именом и презименом.

Употребљавајте искључиво хемијску оловку која пише плавом или црном бојом.

Када решите задатке, проверите одговоре.

Желимо Вам много успеха!

Ова испитна књижица има 20 страница, од тога 1 празну.

Политика и привреда

I. Задаци вишеструког избора

У следећим задацима од више понуђених одговора само је **један** тачан.
Тачне одговоре морате означити знаком X на листу за одговоре.
Тачан одговор доноси један бод.

1. Како се назива процес заговарања којим се служе велика предузећа када покушавају утицати на доношење политичких одлука ради заштите својих интереса?

A. штрајк
B. протест
C. лобирање
D. удруживање

(1 бод)

2. Градска власт је укинула пронаталитетну меру „родитељ одгајатељ” јер се показала неефикасном и врло скупом за градски прорачун па тражи алтернативна решења. Која од наведених мера за побољшавање пронаталитетне политике града припада мерама социјалне политике?

A. изградња предшколских установа
B. наручивање нових школских возила
C. субвенционисање накнада за дечје обданиште
D. подизање спомен-плоче у част дечјих права

(1 бод)

3. Председник државе, који је надмоћно победио на председничким изборима уз готово непостојећу конкуренцију и ниску излазност бирача, потом је монополизирао сву власт у држави и забранио деловање осталих политичких странака. Како се назива политички поредак описан у примеру?

A. тиранија
B. диктатура
C. монархија
D. аристократија

(1 бод)

4. Који од наведених политичких поредака за Аристотела представља изопачени тип поретка?

- A. олигархија
- B. аристократија
- C. апсолутна монархија
- D. цензусна демократија

(1 бод)

5. Која институција у парламентарним републикама једина има право распустити парламент у одређеним околностима?

- A. уставни суд
- B. председник владе
- C. председник државе
- D. председник врховног суда

(1 бод)

6. У Републици Хрватској се одржавају слободни демократски локални избори. Које од наведених обележја чини описане изборе компетитивним?

- A. Изборни поступак контролише владајућа странка.
- B. За власт се може такмичити више политичких опција.
- C. Бирачко право имају само држављани Републике Хрватске.
- D. Ограничава се слобода кандидовања осамнаестогодишњацима.

(1 бод)

7. Владин дужносник је, возећи аутомобил без важеће возачке дозволе, проузроковао саобраћајну несрећу у којој је повређен дечак. Саобраћајни инспектори упозоравају да се ради о бројним прекршајима и немару возача, али власти су одлучиле игнорисати упозорења инспектора.
Коју одговорност у либерално-демократској држави треба сносити владин дужносник из описаног примера?

- A. искључиво правну одговорност
- B. искључиво политичку одговорност
- C. искључиво моралну одговорност
- D. правну, политичку и моралну одговорност

(1 бод)

Политика и привреда

---

8. Која од описаних ситуација представља формално поштовање принципа владавине права уједињене Европе?

- A. Два новинара из две државе Европске уније извештавају у иностранству о медијским неслободама у својим земљама.
- B. Канцеларија за односе с медијима полиције једне државе Европске уније примила је напомену из министарства да критички медији треба да добијају само нужно прописане информације, али ништа више од тога.
- C. У једној држави Европске уније владајуће структуре су ставиле у процедуру предлог закона којим најављују враћање приватних медија иностраних власника у државне руке.
- D. Влада једне државе Европске уније преузела је приватне телевизије, радио-станице и штампу те је затворила дневни лист који је био критичан према власти.

(1 бод)

9. Како се називају економска добра која су свима једнако доступна за коришћење?

- A. јавна добра
- B. приватна добра
- C. капитална добра
- D. потрошачка добра

(1 бод)

10. У привреди једне државе недостаје чипова за производњу мобилних телефона. Коју од наведених последица ће изазвати недостатак чипова?

- A. раст цене чипова
- B. раст производње мобилних телефона
- C. смањење потреба за чиповима
- D. смањење потражње за мобилним телефонима

(1 бод)

11. На Загребачкој берзи је дошло до раста цене деонице којом се тргује. Која од описаних ситуација објашњава разлог раста цене деонице?

- A. Раст цене деонице је последица повећања тражене количине те деонице.
- B. Раст цене деонице је последица смањења тражене количине те деонице.
- C. Раст цене деонице је последица смањења понуђене количине те деонице.
- D. Раст цене деонице је последица повећања понуђене количине те деонице.

(1 бод)

- 12.** На пијаци је недељом понуђена већа количина јагода него осталим данима у недељи. Тражена количина јагода свих дана у недељи је једнака. Каква ће бити очекивана цена јагода у недељу у односу на остале дане ако претпоставимо да ће се продати све јагоде на тржишту?

A. Цена јагода ће због веће понуђене количине бити виша.
B. Цена јагода ће због веће понуђене количине бити нижа.
C. Цена јагода ће због једнаке тражене количине бити виша.
D. Цена јагода ће због једнаке тражене количине бити иста.

(1 бод)

- 13.** Које мерило успешности пословања изражава способност трговачког друштва да оствари максималне ефекте уз минимална улагања и оптимално коришћење производних капацитета?

A. ликвидност
B. рентабилност
C. учинковитост
D. продуктивност

(1 бод)

- 14.** Којим обликом прорачунских прихода Република Хрватска финансира највећи део јавне потрошње?

A. продајом државне имовине
B. доприносима социјалном осигурању
C. опорезивањем физичких и правних особа
D. дохотком по основи државног власништва

(1 бод)

- 15.** Којој од наведених међународних организација је циљ смањење сиромаштва у државама са средњим степеном дохотка те кредитно способним, али сиромашним земљама?

A. Међународни монетарни фонд
B. Светска трговинска организација
C. Међународно удружење за развој
D. Међународна банка за обнову и развој

(1 бод)

Политика и привреда

---

16. Који од наведених разлога ограничава примену друштвено одговорног пословања у привредном систему?

- A. високи степен корупције
- B. висока стопа запослености
- C. високи доходак становништва
- D. висока стопа привредног раста

(1 бод)

17. Након жупановог проглашења природне непогоде у једној општини посао обнове оштећених објеката добија мимо конкурса предузеће жупановог сина. Како се назива појава у којој одлуке одговорне особе произлазе из њеног личног користољубља?

- A. мито
- B. лобирање
- C. ауторитаризам
- D. сукоб интереса

(1 бод)

18. Која права заступају радници својим синдикалним удруживањем?

- A. права мањина
- B. културна права
- C. социјална права
- D. права личних слобода

(1 бод)

19. Која од наведених организација припада сектору цивилног друштва?

- A. Хрватска сељачка странка
- B. ОПГ Сеоско благо
- C. Удруга за развој сеоског туризма
- D. Управа за подршку пољопривреди и руралном развоју

(1 бод)

- 20.** Председник Републике је због неуспеха првог мандатара поверио мандат за састав Владе Републике Хрватске другој особи, али ни предложена Влада Републике Хрватске другог мандатара није добила поверење Хрватског сабора.

Како је према Уставу Републике Хрватске председник Републике Хрватске обавезан поступити у описаној ситуацији?

- A.** Мора расписати нове изборе за Хрватски сабор.
- B.** Мора сам именовати Владу Републике Хрватске.
- C.** Мора поверити мандат за састављање Владе Републике Хрватске трећој особи.
- D.** Мора именовати привремену нестраначку Владу и истовремено расписати превремене изборе за Хрватски сабор.

(1 бод)

- 21.** Које државно тело према Уставу Републике Хрватске одлучује о напредовању судца и председника судова?

- A.** Хрватски сабор
- B.** Државно судско веће
- C.** Уставни суд Републике Хрватске
- D.** Врховни суд Републике Хрватске

(1 бод)

- 22.** У жупанијско изборно поверенство пристижу пријаве кршења закона током спроведених локалних избора за једног жупана.

Које тело према Уставу Републике Хрватске одлучује о законитости локалних избора у описаном примеру?

- A.** жупанијски бирачки одбор
- B.** Државно изборно поверенство
- C.** Уставни суд Републике Хрватске
- D.** жупанијско изборно поверенство

(1 бод)

Политика и привреда

---

23. Колико се мандата расподељује на основу гласова из дијаспоре на изборима за посланике у Хрватски сабор?

- A. два
- B. три
- C. пет
- D. осам

(1 бод)

24. Како се назива тип привредног система који је постојао у Хрватској у саставу СФРЈ-а, а обележавало га је удаљавање од чисте командне привреде и учествовање радника у доношењу економских одлука?

- A. државни капитализам
- B. либерални капитализам
- C. технократски социјализам
- D. самоуправни социјализам

(1 бод)

25. Који од наведених послова **није** у надлежности локалне самоуправе у Републици Хрватској?

- A. одвоз и рециклажа отпада у граду
- B. утврђивање стопе пореза на промет некретнинама
- C. уређење градских паркова и других јавних површина
- D. расписивање јавног конкурса за доделу ученичких стипендија

(1 бод)

II. Задаци кратког одговора

У следећим задацима одговорите кратким одговором (речју, с неколико речи или једноставном реченицом). Одговоре упишите **само** на предвиђено место у испитној књижици. Тачан одговор доноси један бод.

26. Како се назива бирачко право особа које су кандидати на изборима?

(1 бод)

27. Због позивања медицинског особља на апелацију савести здравствена институција је неким пацијентима ускратила здравствену услугу на коју законски имају право. Којој се институцији могу обратити грађани у описаном примеру који сматрају да су ускраћена њихова права?

(1 бод)

28. Како се назива територијална организација државе чији је суверенитет јединствен тако да су њене регионалне јединице без законодавних овлашћења?

(1 бод)

29. Ко је носилац суверености у демократској републици?

(1 бод)

Политика и привреда

- 30.** Како се назива правни документ у који држављанин мора бити уписан како би остварио своје бирачко право на дан избора?

(1 бод)

- 31.** Која институција ЕУ-а осигурава да се Уговори о функционисању ЕУ-а једнако тумаче и примењују у свим државама чланицама те да државе и институције поштују правну стечевину ЕУ-а?

(1 бод)

- 32.** Бивши владин дужносник је саградио нову кућу на свом имању у једној морској ували. Нема концесију на поморско добро, а ни земљиште није у грађевинској зони. Који је темељни правни и политички концепт уређења друштва повредио бивши владин дужносник у описаном примеру?

(1 бод)

- 33.** У држави је основано само једно предузеће за производњу трамваја које самостално одређује цене и рокове испоруке. Како се назива описана тржишна структура?

(1 бод)

Политика и привреда

- 34.** Због недостатка шумског фонда држава није у могућности осигурати довољну количину ресурса за производњу намештаја којом би се задовољиле укупне потребе становништва за намештајем.

Који економски закон објашњава недостатак ресурса за производњу намештаја у описаном примеру?

(1 бод)

- 35.** Како се назива врста капитала постолара у који убрајамо његову постоларску радионицу, алат те залихе коже и потплата?

(1 бод)

- 36.** Којем елементу маркетиншког сплета припадају дизајн и визуелна обележја хрватског електричног аутомобила?

(1 бод)

- 37.** Како се назива економска политика коју примењује централна банка када директно или индиректно утиче на количину примарног новца и каматну стопу?

(1 бод)

- 38.** Како се назива концепт политика и стратегија континуираног привредног напретка без штете за животну средину и природне изворе битних за живот будућих нараштаја?

(1 бод)

Политика и привреда

- 39.** Становници четврти једног града су предложили месном одбору изградњу приступног пута дому за старије и немоћне особе. Чланови одбора одбили су предлог, јер према неслужбеним информацијама финансирање рампе сматрају „неисплативим и политички незанимљивим јер се ради о старим и непокретним људима”.
Како се назива такав облик ускраћивања права описан у примеру?

(1 бод)

- 40.** Која институција у Републици Хрватској може забранити рад политичкој странци ако утврди да њени чланови шире говор мржње?

(1 бод)

- 41.** Која грана власти обавезно мора бити самостална и независна примењујући устав и законе одређене демократске државе?

(1 бод)

- 42.** Амбасадору Републике Хрватске у једној европској држави ускоро истиче мандат те је потребно именовати нову особу.
Које су две државне институције према Уставу Републике Хрватске надлежне за доношење одлуке о постављању новог амбасадора Републике Хрватске?

(1 бод)

- 43.** Које државно политичко тело има право одлучивати о заштити и очувању воденог добра и водених грађевина у Републици Хрватској?

(1 бод)

- 44.** Будући да су и Хрватски сабор и председник Републике Хрватске прихватили надлежност у истом предмету ограничавања појединих слобода грађана због пандемије болести и наступања „изванредног стања“, дошло је до сукоба надлежности између тела законодавне и извршне власти.

Од које институције власти свако од тих тела може захтевати да реши настали сукоб надлежности описан у примеру?

(1 бод)

- 45.** Република Хрватска је потписница Европског споразума о међународном превозу опасних супстанци у унутрашњим пловним путевима, али опозиција у парламенту захтева примену уставне одредбе према којој је држава дужна бринути о заштити природе и животне средине те организује протесте против пловидбе гасних танкера. Који је правни акт из описаног примера снажнији у унутрашњем правном поретку Републике Хрватске?

(1 бод)

- 46.** Којом је институцијом Европске уније Република Хрватска председавала од 1. јануара до 30. јуна 2020. године?

(1 бод)

- 47.** Једно грађанско удружење је Врховном суду Републике Хрватске тужило Владу Републике Хрватске због ускраћивања права на мирно окупљање и удруживање. Суд је пресудио у корист Владе Републике Хрватске. Којем суду грађанско удружење у описаном примеру може уложити жалбу на донесену пресуду?

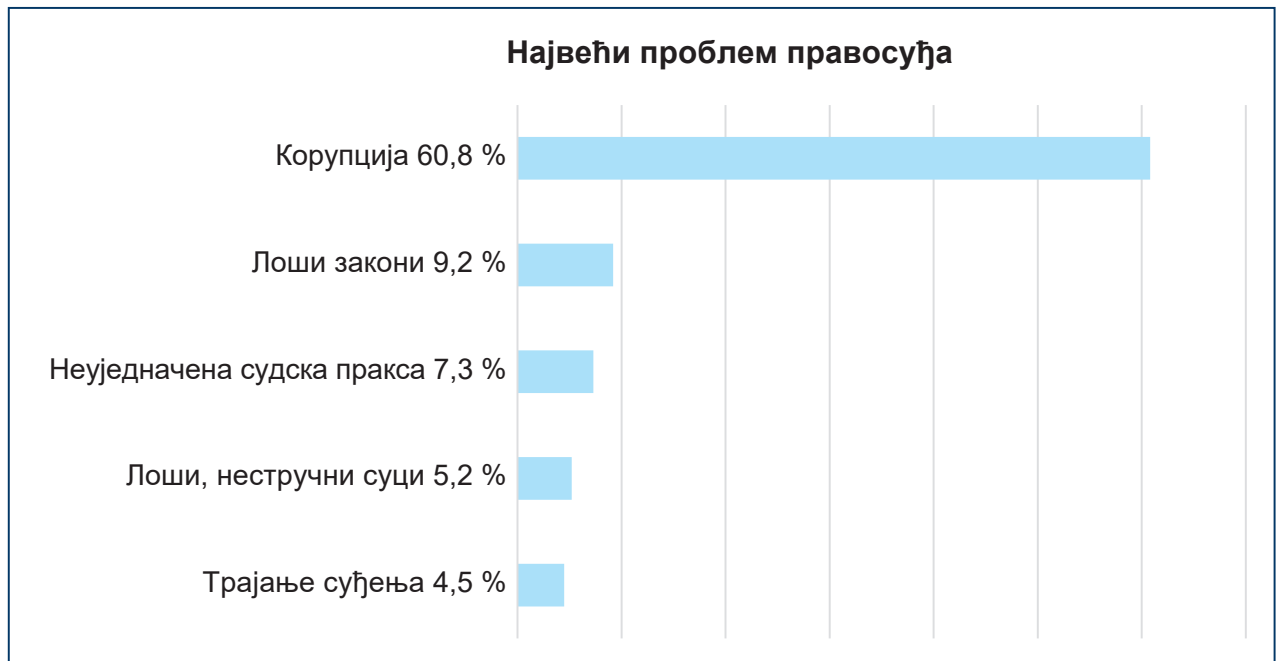
(1 бод)

III. Задаци продуженог одговора

У следећем задатку пажљиво прочитајте полазни садржај и одговорите с неколико реченица, јасно и сажето, усмеравајући се на оно шта је битно за задатак. Одговор упишите **само** на предвиђено место у испитној књижици. Тачан одговор доноси један или два бода.

48. Пажљиво прочитајте текст.

Резултати истраживања јавности у пролеће 2021. су показали да велики број грађана нема поверење у хрватско правосуђе. Погледајте график у ком су наведени највећи проблеми правосуђа према перцепцији испитаних грађана.

Извор: Промоција плус за RTL

Напомена: Подаци о извору полазног садржаја ће бити објављени у решењима испита.

[illegible]

(2 бода)

Политика и привреда

49. Пажљиво прочитајте текст.

„Велика технолошка компанија је задовољна шта је до краја успела реализовати пројекат коришћења аутономних таксија.

Таксији су доступни на подручју Индустијског парка Shougang у Пекингу, у возилу нема возача, шта је било нужно у бројним претходним тестирањима. Потврђена је сигурност оваквог начина превоза, који се наручује путем апликација на паметним телефонима те су бројни азијски градови одлучили дати зелено светло и одобрење за пуну аутономност услуге.

Кретање возила се прати путем 5G технологија, корисници превоза користе QR кодове и екране за избор руте, док техничари надгледају аутономне таксије, наручивања и прате ситуацију у саобраћају.”

Извор: <https://www.nacional.hr>

Напомена: Подаци о извору полазног садржаја ће бити објављени у решењима испита.

На основу текста наведите и објасните које елементе маркетиншког сплета можете препознати у овом реализованом пројекту предузећа.

[illegible]

(2 бода)

Објасните зашто је подношење жалбе кандидата легитиман поступак у контексту демократских процедура и опишите значај тог поступка за демократију.

[illegible]

Празна страница